

TÜRK KATILIM BANKALARIN FİNANSAL PERFORMANSI ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN PANEL VERİ ANALİZİ İLE İNCELENMESİ¹

INVESTIGATION OF FACTORS INFLUENCING THE FINANCIAL PERFORMANCE OF TURKISH PARTICIPATION BANKS WITH PANEL DATA ANALYSIS

Seval ELDEN ÜRGÜP *

Araştırma Makalesi /Geliş Tarihi: 13.06.2022

Kabul Tarihi: 30.09.2022

Öz

Finansal sistemin etkin bir şekilde işleminde bankalar önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda bankacılık sektöründe önemi giderek artan katılım bankaları, finansal aracılık sürecinde İslami esaslara göre müşterilerine bankacılık hizmetleri sunarak ülke içindeki yatırım ve tüketim faaliyetlerinin desteklenmesine ve bunun sonucunda da bankacılık sisteminin etkin bir biçimde çalışmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışmada finansal performansı etkileyen bankaya özgü finansal değişkenlerin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada 6 katılım bankasına ilişkin 2015-2021 dönemi verileri kullanılmıştır. Panel veri regresyon analizlerinden elde edilen sonuçlar banka büyüklüğü ile karlılık performansı arasında doğrusal olmayan ters U şeklinde bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, bulgular banka sermayesi, takibe düşen krediler, kullanılan fonlardaki büyüme ile kullanılan fonların toplanan fonlara oranı gibi banka düzeyindeki değişkenlerin banka finansal performansındaki değişimi açıklamada anlamlı değişkenler olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:Türk Bankacılık Sektörü, Katılım Bankaları, Finansal Performans, Bankaya Özgü Değişkenler, Panel Data Analizi

JEL Sınıflaması: G21, C22, C51, C58

Abstract

Banks play an important role in the efficient functioning of the financial system. Participation banks, whose importance has been increasing in the banking sector in recent years, provide banking services to their customers in accordance with Islamic principles in the financial intermediation process, making significant contributions to the support of investment and consumption activities in the country and, as a result, to the effective functioning of the banking system. In this study, it is aimed to investigate the influence of bank-specific financial variables on financial performance. For this purpose, data for the period of 2015-2021 regarding 6 participation banks are employed in the study. The results obtained from the panel data regression analyzes indicate that there is a non-linear inverted U-shaped relationship between bank size and profitability performance. In addition, the findings reveal that bank-level variables such as bank capital, non-performing loans, the growth in the funds disbursed and the ratio of the funds disbursed to the funds collected are significant variables in explaining the change in the bank's financial performance.

Keywords:Turkish Banking Sector, Participation Banks, Financial Performance, Bank-Specific Variables, Panel Data Analysis

JEL Classification:G21, C22, C51, C58

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2022; 7(3), 433-441 / DOI: 10.29106/fesa.1130056

* Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, sevalelden@hotmail.com, Sivas – Türkiye, ORCID: 0000-0002-7464-3485.

1. Giriş

Bankacılık işlemleri gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde finansal sistemin istikrarının tesis edilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Finansal piyasaların en önemli aktörlerinin başında gelen bankaların finansal performansının ekonomideki önemi mikro ve makro düzeyde değerlendirilebilir. Mikro düzeyde finansal piyasalarda artan rekabet şartlarında bankaların hayatta kalması ve büyümesi büyük ölçüde sergilenen finansal performans ile ilişkilendirilebilir. Kar amacı güden her firma gibi bankalarda finansal aracılık sürecinde banka yönetiminin başarısını değerlendirmek ve çeşitli açılardan performansı iyileştirmek için finansal performans değerlendirmesi yapmak durumundadırlar. Makro düzeyde, finansal açıdan başarılı bir bankacılık sistemi finansal sistemin istikrarına katkıdabulunarak olumsuz şoklar karşısında sistemin dirençli olmasına ve ekonomideki yatırımların sistematik olarak desteklenmesine yardım edebilir (Trujillo ve Ponce, 2013; Bucevska ve HadziMisheva, 2017; Ali ve Puah, 2019, Isik, 2019; Çelik ve Kaya, 2019).

Finansal piyasalarda finansal aracılık sisteminin etkin bir şekilde işlemesinde İslami esaslara göre fon toplama, fon kullandırma ve genel bankacılık hizmetleri ile önemli katkılarda bulunan katılım bankaları geleneksel bankalarla beraber bankacılık sisteminin önemli finansal kurumları arasında yer almaktadır.

Son yıllarda yaşanan ekonomik ve finansal krizlerden dolayı bankaların karlılık performansı başta düzenleyici ve denetleyici mekanizmalar olmak üzere banka yönetimi, banka müşterileri ve araştırmacılar gibi birçok tarafın dikkatini çekmektedir.

2015 yılı öncesinde Türk katılım bankacılığı sektöründe yabancı katılım bankalarının ağırlığı dikkat çekmektedir. Ancak 2015 yılında Ziraat katılım bankasının (ZKFR, 2015), 2016 yılında Vakıf katılım bankasının (VKFR, 2016) ve son olarak 2019 yılında ise Emlak katılım bankasının (TEKFR, 2019) kurulması ve sektörde faaliyete başlaması ile birlikte Türk katılım bankacılığı sektörüne yabancı sermayeli katılım bankalarının yanı sıra kamu sermayeli katılım bankaları da finansal aracılık hizmetleri sunmaya başlamışlardır.

Bu çalışmanın amacı Türk katılım bankacılığı sektöründe faaliyet gösteren bankaların finansal performansı üzerinde etkili olan finansal faktörleri ampirik olarak araştırmaktır. Bu amaçla çalışmada 6 katılım bankasının 2015-2021 dönemindeki finansal verilerinden faydalanılarak panel veri regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Ampirik çalışmada (i) 2015-2021 dönemi kapsayan çeyrek dönemlik güncel verilerin kullanılmasının, (ii) metodolojik açıdan çeşitli ekonometrik sorunların üstesinden gelebilen gelişmiş bir panel tahmincisinin kullanılmasının, ve (iii) banka büyüklüğü-karlılık performansı ilişkisinin doğrusal olmayan bir modelle katılım bankalarında ilk kez modellenmesinin önceki bankacılık literatürüne katkı sağlanması beklenmektedir.

Makalenin geri kalanı řu şekilde düzenlenmiştir: 2. Bölüm banka performansını etkileyen faktörleri araştıran ampirik çalışmaları gözden geçirmektedir; Bölüm 3, çalışmanın verilerini, modelini ve değişkenlerini açıklamaktadır; 4. Bölüm, ampirik analizin sonuçlarını sunmaktadır; Son olarak, Bölüm 5 ise analiz sonuçlarını özetleyerek çalışmayı sonlandırmaktadır.

2. Literatür Taraması

Literatürde bankaların performansı üzerinde etkili olan faktörleri araştıran çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunlardan öne çıkan bazı çalışmaların kısa özeti Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Literatür İncelemesi

Çalışma	Ülke ve Örneklem	Yöntem ve Dönem	Performans Değişkeni	Anlamli değişken (+)	Anlamli değişken (-)
Pasiouras ve Kosmidou (2007)	Avrupa Birliğine üye 15 ülke/584 mevduat bankası	Sabit ve Tesadüfi Etkiler panel veri regresyon analizi/1995-2001	Ortalama AK	Banka sermayesi, likidite, enflasyon oranı, piyasa gelişmişliği, finansal gelişme ve ekonomik büyüme	Faaliyet giderleri oranı, banka büyüklüğü ve bankacılık sektörü gelişmişliği
Davydenko (2011)	Ukrayna/168 mevduat bankası	Statik ve dinamik panel veri regresyon analizi/2005-2009	AK ve ÖK	Gecikmeli karlılık, banka sermayesi, banka büyüklüğü, rekabet düzeyi, ekonomik büyüme ve döviz kuru	Krediler için ayrılan karşılıklar, banka mevduatı ve banka giderleri
Shehzad vd. (2013)	148 ülke/150.000’den	Sabit ve Tesadüfi	ÖK	Bilanço dışı kalemler, banka	Banka sermayesi, faaliyet

	fazla mevduat bankası	Etkiler panel veri regresyon analizi/1998-2010		büyükölüğü ve gecikmeli karlılık değişkeni	etkinsizliği ve ekonomik büyüme
Trujillo-Ponce (2013)	İspanya/28 mevduat bankası, 45 tasarruf bankası ve 16 kredi kooperatifleri	Dinamik panel veri analizi (Sistem GMM)/1999-2009	AK ve ÖK	Gecikmeli karlılık değişkeni, kredilendirme oranı, banka sermayesi, mevduat oranı, sektör yoğunlaşması ve ekonomik büyüme	Faiz oranı, faaliyet giderleri, takipteki krediler ve krediler için ayrılan karşılıklar
Pervan vd. (2015)	Hırvatistan/tüm mevduat bankaları	Dinamik panel veri analizi (Sistem GMM)/2002-2010	AK	Banka büyüölüğü, banka sermayesi, kredilendirme oranı, yoğunlaşma oranı, piyasa büyümesi ve ekonomik büyüme	Enflasyon oranı, kredi riski ve faaliyet etkinliği
Isik (2017)	Türkiye/26 mevduat bankası	Panel Sabit Etkiler/2009-2016 dönemi	AK	Banka istikrarı, gelir çeşitlendirme, mevduat oranı, banka ölçeği	Kredi riski, sermaye yeterliliği, kredilendirme ve faaliyet giderleri
İşık vd. (2017)	Türkiye/20 mevduat bankası	Panel Sabit Etkiler/2006-2014	Ortalama AK	Sermaye yeterlilik oranı, net faiz gelirleri, faiz dışı gelirler ve ekonomik büyüme	Likidite düzeyi ve kredi riski
Bucevska ve HadziMisheva (2017)	Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan, Bosna ve Hersek, Karadağ ve Makedonya/127 mevduat bankası	Dinamik panel veri analizi (Sistem GMM)/2005-2009	AK ve ÖK	Gecikmeli karlılık değişkeni, faiz dışı gelirler ve banka sermayesi	Kredi riski
Parlakkaya ve Demirci (2017)	Türkiye/3 katılım bankası	Havuzlanmış EKK/2012-2016	AK ve ÖK		Banka büyüölüğü
Hakimi vd. (2018)	Bahreyn/13 İşlami banka	Dinamik panel veri analizi (Sistem GMM)/2005-2011	AK ve ÖK	Banka kaldıracı, yönetim kurulu büyüölüğü, yönetim kurulu başkanı ile CEO'nun aynı kişi olması	Banka büyüölüğü
Güler (2019)	Türkiye/3 katılım bankası	Panel Sabit Etkiler/2015-2018	AK ve ÖK	Kar payı gelirlerinin toplam aktiflere oranı	Sermaye yeterlilik oranı ve takipteki krediler oranı
Ali ve Puah (2019)	Pakistan/19 mevduat bankası ve 5 İşlami banka	Panel Sabit Etkiler/2007-2015	ÖK	Banka büyüölüğü, kredi riski ve banka istikrarı	Fonlama riski
Tunali ve Pekçoşkun (2019)	Türkiye/18 mevduat ve 6 katılım bankası	Panel Tesadüfi Etkiler/2010-2017	AK ve ÖK	Mevduat oranı, rezervler ve katılım bankası kuklası	Yoğunlaşma, reel efektif kur oranı, ekonomik büyüme

Çelik ve Kaya (2019)	Türkiye/23 mevduat bankası	Panel Sabit Etkiler/2009-2016 dönemi	AK	Sermaye yeterliliği ve kredilendirme düzeyi	Banka büyüklüğü ve personel gideri
Aydın (2019)	Türkiye/27 mevduat bankası	Panel Sabit Etkiler/2005-2015	AK ve ÖK	Sermaye yeterliliği, faiz dışı gelirler, enflasyon oranı ve yoğunlaşma	Kredi riski, faaliyet giderleri
Krumina vd. (2020)	Litvanya bankacılık sektörü	Çoklu regresyon ve korelasyon analizi	AK ve Banka değeri	ATM ve banka büyüklüğü	
Dang ve Vong (2020)	Avustralya, Çin, Hindistan, Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur, Güney Kore, Tayland ve Vietnam/48 mevduat bankası	Havuzlanmış EKK/2012-2018	AK	Kredi mevduat oranı, net faiz gelirlerinin faiz dışı gelirlere oranı ve kredilerden elde edilen faiz gelirlerinin kredilere oranı	fonlama maliyeti
Sarıdoğan (2020)	Türkiye/tüm katılım bankaları	Dinamik Panel (Sistem GMM)/2005-2018 dönemi	Ortalama AK	Toplam toplanan fonların toplam aktife oranı ve net kar payı gelirinin toplam aktiflere oranı	Enflasyon oranı, küresel kriz kukla değişkeni, likidite oranı ve takibe düşen krediler
Agoraki vd. (2021)	Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya Almanya, Fransa	Dinamik Panel (Sistem GMM)/2007-2016 dönemi	Pay senedi getirileri	Gecikmeli pay senedi getirileri, banka faaliyetleri endeksi üzerindeki kısıtlamalar, sermaye gereksinimleri endeksi, öz sermaye/toplam varlıklar, ekonomik büyüme, piyasa disiplini endeksi, banka büyüklüğü, kredilendirme oranı,likidite oranı ve kredi kayıpları karşılığı	Enflasyon oranı ve faaliyet giderleri oranı
Yılmaz ve Özgür (2021)	Türkiye/5 katılım bankası	Sabit Etkili panel regresyon analizi/2015-2019	AK		Sermaye yeterlilik oranı ve kullanılan fonların aktiflere oranı
Haralayya ve Aithal (2021)	Hindistan/47 mevduat bankası	Sabit Etkili panel regresyon analizi/2005-2020	AK ve ÖK	Yatırım getiri oranı, nakit mevduat oranı, kredi mevduat oranı ve yatırım mevduat oranı	Sermaye yeterlilik oranı, borçlanma maliyeti ve toplam borçlanma oranı
Yahaya vd. (2022)	Nijerya, Gana, Güney Afrika, Zambiya, Kenya ve Tanzania/50 mevduat bankası	Dinamik Panel (Sistem GMM)/2011-2019 dönemi	AK ve ÖK	Gecikmeli karlılık, banka sermayesi, ekonomik büyüme ve enflasyon oranı	Likidite riski, mevduat oranı, takibe düşen krediler ve banka büyüklüğü

Rehman vd. (2022)	Orta Doğu, Güney Asya ve Güneydoğu Asya'daki 29 İslam ülkesi/129 İslami banka	Dinamik Panel (Sistem GMM)/2008-2017	AK	Gecikmeli performans değişkenleri, insan sermayesi etkinliği, yapısal sermaye etkinliği, ilişkiyel sermaye etkinliği, piyasa payı, banka büyüklüğü, yabancı mülkiyeti, ekonomik büyüme ve enflasyon	Takibe düşen krediler ve sermaye oranı
Rahman ve Nordin (2022)	Malezya/ 11 yerli ve 6 yabancı İslami banka	Sabit Etkili panel regresyon analizi/2005-2017	AK ve ÖK		Banka büyüklüğü ve faaliyet giderleri ve ekonomik büyüme

3. Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde banka performansı üzerinde etkili olan banka düzeyindeki finansal değişkenlerin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen analizlere ve bu analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

3.1. Örneklem ve Tanımlayıcı İstatistikler

Bu çalışmada, 6 katılım bankasının finansal performansı üzerinde etkili olan banka düzeyinde değişkenlerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla katılım bankalarına ilişkin finansal değişkenler Türkiye Katılım Bankaları Birliği resmi web sayfasından toplanmıştır. Çalışmanın veri seti 2015'in son çeyreği ile 2021'in üçüncü çeyreğini kapsamaktadır. Çalışma kapsamında incelenen modellerdeki bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin tüm bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Değişken	Formöl	Simge	Beklenen Etki
Bağımlı Değişken			
Aktif Karlılığı	Net Kar/Toplam Aktifler	AK	
Özkaynak Karlılığı	Net Kar/Toplam Özkaynaklar	ÖK	
Bağımsız Değişkenler			
Banka Büyüklüğü	Toplam Aktiflerin Doğal Logaritması	BB	+/-
Aktiflerdeki Büyüme	(Cari Yıl Aktifleri-Önceki Yıl Aktifler)/ Önceki Yıl Aktifler	AB	+/-
Banka Sermayesi	Özkaynaklar/Toplam Aktifler	BS	+/-
Takipteki Krediler	Takibe Düşen Krediler/Brüt Kullandırılan Fonlar	TK	+/-
Kullandırılan Fonlar	Kullandırılan Fonlar/Toplanan Fonlar	KFTF	+/-
Zaman Kukla Değişkenleri	Çeyreklik Dönemler İçin 1 ve 0 Değerini Alan Kukla Değişkenler	Zaman	+/-

Tablo 3 değişkenlerin gözlem sayısını, ortalamasını, standart sapmasını, en büyük ve en küçük değerlerini göstermektedir. Çalışmada katılım bankalarının finansal göstergesi olarak kullanılan ilk değişken olan AK değişkeninin ortalama değeri yaklaşık %1'dir. ÖK değişkeninin ortalama değeri ise yaklaşık %8'dir. Banka düzeyinde bağımsız değişkenlerin özet istatistikleri incelendiğinde BB değişkeninin ortalama değerinin yaklaşık 17.3 olduğu görölmektedir. AB değişkeninin ortalama değeri yaklaşık %23.8 iken BS değişkeninin ortalama değeri ise yaklaşık %10'dur. TK değişkeninin ortalama değeri yaklaşık %3.41 ve KFTF değişkeninin ortalama değeri ise yaklaşık %102'dir.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler

	Gözlem Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	En Büyük	En Küçük
AK	130	.0054	.0038	.0155	-.0055
ÖK	130	.0819	.1004	.8102	-.0184
BB	130	17.290	1.002	19.050	13.870
AB	130	.2380	1.047295	11.710	-.1171
BS	130	.1004	.1068	.8112	.0067
TK	130	.0341	.0288	.247	0
KFTF	130	1.022	.4837	4.935	.6276

3.2. Model

Bu çalışmada banka finansal performansı üzerinde etkili olan bankaya özgü finansal değişkenlerin etkisi aşağıda gösterilen regresyon modeli vasıtasıyla tahmin edilmiştir:

$$FP_{it} = \beta_0 + \beta_1 BDBD_{it} + \mu_t + zaman\ kuklaları_t + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Yukarıdaki denklemde i ve t alt indisleri sırasıyla bankaları ve çeyrek dönemleri temsil etmektedir. 1 no'lu eşitlikteki FP_{it} modelin bağımlı değişkeni olup AK ve ÖK gibi iki alternatif finansal performans göstergesi ile ölçülmüştür. $BDBD_{it}$ modelin bağımsız değişkenleri olup banka büyüklüğü, büyüme, banka sermayesi, takibe düşen krediler ve kullanılan fonlar gibi bankaya özgü değişkenlerden oluşmaktadır. $\varepsilon_{it} = \forall_i + \lambda_{it}$. Bu denklemde \forall_i katılım bankalarının gözlenemeyen etkilerini, λ_{it} tesadüfi hata terimini temsil etmektedir. Modelde yer alan β_0 ve β_1 tahmin edilecek katsayıları göstermektedir.

3.3. Korelasyon Matrisi

Tablo 4 açıklayıcı değişkenler için Pearson korelasyon matrisini göstermektedir. Korelasyon analizi sonuçları bağımsız değişkenler arasında aşırı derecede yüksek korelasyon (0.80 veya üzeri) olduğuna dair bir kanıt olmadığını ve bu nedenle açıklayıcı değişkenlerin çoklu doğrusal bağlantı sorununa sahip olma olasılığının düşük olduğuna işaret etmektedir. Dahası, hem AK modeli hem de ÖK modeli için hesaplanan VIF değerlerinin 1.03 ile 1.89 arasında olması bağımsız değişkenler açısından çoklu doğrusal bağlantının önemli bir sorun olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Spearman Korelasyon Analiz Sonuçları

Variables	BB	AB	BS	TK	KFTF
BB	1.00				
AB	-0.370 (0.000)	1.00			
BS	0.520 (0.000)	0.170 (0.061)	1.00		
TK	0.453 (0.000)	-0.356 (0.000)	-0.202 (0.021)	1.00	
KFTF	-0.624 (0.000)	0.075 (0.396)	0.505 (0.000)	-0.223 (0.011)	1.00

Not: Korelasyon katsayılarına ait olasılık değerleri parantez içindedir.

3.4. Ampirik Sonuçlar

Tablo 5 sırasıyla bağımlı değişkenler, AK ve ÖK için Driscoll ve Kraay standart hataları tahmin edicisine dayanan 6 Türk katılım bankasının statik panel regresyon sonuçlarını özetlemektedir. Tahmin sonuçlarına geçmeden önce Tablo 5'in alt kısmında görüldüğü gibi Hausman testi sonuçları hem AK hem de ÖK modelleri için sabit etkiler tahmincisinin en uygun tahminci olduğunu göstermektedir. Sabit etkiler modelinin hata terimiyle ilgili varsayımlara ilişkin istatistikler (Wooldridge, Modified Wald ve Pesaran CD) belirlenen modelde otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesit bağımlılığı problemlerinin varlığını ortaya koymaktadır. Sonuçta, her iki modelin parametre tahmininde dirençli standart hatalar üreten Sabit Etkiler Driscoll-Kraay tahmincisi kullanılmıştır.

Tablo 5'de rapor edilen tahmin sonuçlarına göre BB değişkeninin tahmin edilen katsayısı her iki modelde de pozitif

ve anlamlıdır. Ayrıca, BB^2 değişkeninin tahmini katsayısı da negatif ve anlamlı bulunmuştur. banka büyüklüğünü temsilen modellere dahil edilen BB ve BB^2 değişkenlerinin anlamlı katsayıları banka büyüklüğü ile karlılık performansı arasında doğrusal olmayan ters U şeklinde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Işık vd. (2017) ve Isik vd. (2018) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarını destekleyen ancak Güler (2019)'in sonuçlarından farklı olan bu sonuç belli bir noktaya kadar artan banka büyüklüğünün karlılığı arttırdığını ancak bu noktanın ötesinde artan banka büyüklüğünün karlılığı zararlı olduğunu göstermektedir.

Banka sermayesini temsilen modellere dahil edilen BS değişkeninin katsayısı her iki modelde de negatif ve anlamlıdır. Yılmaz ve Özgür (2021) tarafından yapılan çalışmanın bulgularını destekleyen ancak Pasiouras ve Kosmidou (2007) ve Agoraki vd. (2021)'nin bulguları ile örtüşmeyen bu sonuç sermayesi kuvvetli katılım bankalarının daha az karlı olduklarını ortaya koymaktadır.

Takipteki krediler (TK) değişkeninin tahmini katsayısı her iki modelde negatiftir ancak sadece AK modelinde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Trujillo-Ponce (2013), Pervan vd. (2015), ve Bucevska ve HadziMisheva (2017)'nin bulgularını destekleyen bu bulgu takibe düşen kredileri daha yüksek olan katılım bankalarının aktif karlılığının daha düşük olduğuna işaret etmektedir.

Tahmin sonuçları kullanılan fonlardaki büyüme ($TKFB$) değişkeni açısından incelendiğinde bu değişkenin katsayısı AK ve $ÖK$ modellerinde negatif bulunmuştur. $ÖK$ modelindeki negatif ve anlamlı katsayı kullanılan fonlardaki büyümenin katılım bankalarının özkaynak karlılığının azalmasına yol açtığını göstermektedir.

Kullanılan fonların toplanan fonlara oranı ($KFTF$) değişkenine gelince, bu değişken her iki karlılık performansı modelinde de anlamlı bulunmuştur. $KFTF$ değişkeninin pozitif ve anlamlı katsayıları göstermektedir ki toplanan fonların kullanılan fonlara dönüşüm oranı arttıkça katılım bankaları daha karlı çalışma eğilimindedir. Bu bulgu Saridoğan (2020) tarafından yapılan çalışmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Tablo 5. Tahmin Sonuçları

	AK	$ÖK$
BB	.0423604*** (.013671)	.9502033* (.4907374)
BB^2	-.0012248*** (.0003883)	-.0278394* (.0160116)
BS	-0.0223** (0.00780)	-0.691* (0.366)
TK	-0.0575** (0.0200)	-0.603 (0.783)
$TKFB$	-0.000675 (0.000704)	-0.0224* (0.0130)
$KFTF$	0.0035045** (.0013358)	.0584348* (.0283937)
_cons	0.00105 (0.00974)	-0.0929 (0.367)
N	130	130
R^2 (grupii)	%41.33	%26.70
F-istatistiği	32.84***	4.01***
Hausman-istatistiği	30.98***	13.21**
Wooldridge-istatistiği	10.645**	9.672**
ModifiedWald-istatistiği	142.31***	2281.29***
Pesaran CD-istatistiği	3.998***	3.935***

Notlar: Parantez içinde rapor değerler standart hatalardır. Her iki modele çeyrek dönemleri temsil eden kukla değişkenler ilave edilmiş ancak bu değişkenlere ilişkin katsayılar rapor edilmemiştir. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.01$.

4. SONUÇ

Finansal sistemin etkin bir şekilde işlemesinde bankalar önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda bankacılık sektöründe önemi giderek artan katılım bankaları müşterilerine hem fon toplama ve kullandırma hizmetleri hem de genel bankacılık hizmetleri sunarak bankacılık sisteminin çalışmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu alışma bankaya özgü finansal değişkenlerin Türk katılım bankalarının finansal performansı üzerindeki etkisini araştırmaktadır. 2015'in son çeyrek döllemi ile 2021'in üçüncüçeyrek döllemine kapsayan veri setinde katılım bankalarının finansal performansını ölçmek için iki finansal değişken – AK ve ÖK – kullanılmıştır. Çalışmada yer alan örneklem 6 katılım bankasının 130 gözlemden oluşan dengesiz bir panel veri setidir.

Çalışmada Driscoll ve Kraay standart hataları tahmin edicisine dayanan statik panel regresyon sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- i. Banka büyüklüğü ile karlılık performansı arasında doğrusal olmayan ters U şeklinde bir ilişki bulunmaktadır.
- ii. Banka sermayesi ile karlılık performansı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- iii. Takibe düşen krediler ile aktif karlılığı arasında negatif ve anlamlı bir bağlantı vardır.
- iv. Kullanılan fonlardaki büyüme ile özkaynak karlılığı arasında negatif ve zayıf da olsa anlamlı bir bağlantı vardır.
- v. Kullanılan fonların toplanan fonlara oranı ile karlılık performansını temsil eden değişkenler arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Bu çalışmadaki bulguların bazı önemli politika çıkarımları vardır. Bu çalışmada sağlanan yeni ampirik kanıtlar düzenleyici ve denetleyici otoritelerin her bir faktörün önemini daha iyi anlamalarına katkı sağlayabilir. Ayrıca, çalışmanın bulguları en büyük etkiye sahip faktörlere odaklanarak gelecekteki düzenleyici kararları yönlendirmeye yardımcı olabilir. Benzer şekilde, bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, düzenleyicilerin dikkatlerini daha yüksek katkıya sahip faktörlere yönlendirerek bankaların performansını daha verimli bir şekilde izlemelerine yardımcı olabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Bu çalışmanın ilk sınırlılığı çalışmanın zaman döllemiyle alakalıdır. Bulguların mevduat ya da kalkınma ve yatırım bankaları açısından değerlendirilememesi de diğer bir sınırlılıktır. İleriki çalışmalarda çeşitli makroekonomik göstergelerde analize dahil edilebilir. Ayrıca Türk bankacılık sektöründe yer alan mevduat ve kalkınma ve yatırım bankalarının da veri setine dahil edilmesi ile araştırma konusuna derinlik kazandırılabilir.

Kaynakça

- AGORAKİ, M. E. K., KOURETAS, G. P., ve TSAMİS, A. (2021). The Determinants Of Performance In The Eurozone Banking Sector: Coreversusperiphery Eurozone Economies. *International Journal of Finance & Economics*, 26(1), 416-429.
- ALİ, M., vePUAH, C. H. (2019). The Internal Determinants Of Bank Profitability And Stability: An Insight From Banking Sector Of Pakistan. *Management Research Review*. 42(1), 49-67
- AYDIN Y. (2019). Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi İle İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(1), 181-189.
- BUCEVSKA, V., ve HADZİMİSHEVA, B. (2017). The Determinants Of Profitability İn The Banking İndustry: Empirical Research On Selected Balkan Countries. *Eastern European Economics*, 55(2), 146-167.
- ÇELİK, S., ve KAYA, F. (2019). Banka Kârlılığına Etki Eden Mikro Değişkenler: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 765-788.
- DANG, D., ve VONG, J. (2020). Revisiting Bank Profitability, Performance And Stability İn Asia Pacific (2012–2018) Using The EAGLES Framework, *Int. J. Electronic Finance*, 10(1/2), 116–130.
- DAVYDENKO, A. (2011). Determinants Of Bank Profitability In Ukraine. *Undergraduate EconomicReview*, 7(1), 1-30.
- GÜLER, S. (2019). Banka Kârlılık Oranlarının Panel Veri Analizi İle Değerlendirilmesi: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılması. *İzmir Democracy University Social Sciences Journal*, 2(2), 173-190.
- HAKİMİ, A., RACHDİ, H., MOKNİ, R. B. S., veHSSİNİ, H. (2018). Do Board Characteristics Affect Bank Performance? Evidence From The Bahrain Islamic Banks. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 9(2), 251-272.
- HARALAYYA, D., ve AİTHAL, P. S. (2021). Performance Affecting Factors Of İndian Banking Sector: An Empirical Analysis. *George Washington International Law Review*, 7(1), 607-621.

- IŐIK, Ö., (2017). Internal Determinants Of Profitability Of State, Private And Foreign Owned Commercial Banks Operating In Turkey. *Journal of Economics, Finance and Accounting*, 4(3), 342-353.
- IŐIK, Ö., KOŐAROĐLU, Ő. M., ve DEMİRCİ, A. (2018). The Impact Of Size And Growth Decisions On Turkish Banks' Profitability. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 8(1), 21-29.
- IŐIK, Ö., YALMAN, İ. N., ve KOŐAROĐLU, Ő. M. (2017). Türkiye'de Mevduat Bankalarının Kârlılığını Etkileyen Faktörler. *İŞletme Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 362-380.
- KEVSER, M. (2021). Banka Türlerinin Karşılaştırılmalı Finansal Performans Analizi: Türkiye İçin Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(1), 61-80.
- KRUMİNA, D., LEJNİECE, I., ve SKVARCİANY, V. (2020). Determinants Of Bank Profitability: Case Of Latvia. *Economics and Culture*, 17(2), 30-37.
- PARLAKKAYA, R., ve DEMİRCİ, M. N. (2017). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarında Kurumsal Yönetim Ve Performans İlişkisi. *Electronic Turkish Studies*, 12(35), 147-162.
- PASİOURAS, F., ve KOSMİDOU, K. (2007). Factors İnfluencing The Profitability Of Domestic And Foreign Commercial Banks İn The European Union. *Research in International Business and Finance*, 21(2), 222-237.
- PERVAN, M., PELİVAN, I., ve ARNERİĆ, J. (2015). Profit Persistence And Determinants Of Bank Profitability In Croatia. *Economic research Ekonomika i Statistika*, 28(1), 284-298.
- RAHMAN, N. A. A., ve NORDİN, N. (2022). Domestic Versus Foreign Islamic Banks: Do They Have The Same Profitability Determinants. *Saudi J Econ Fin*, 6(4), 126-135.
- REHMAN, A. U., ASLAM, E., ve IQBAL, A. (2022). Intellectual Capita Lefficiency And Bank Performance: Evidence From İslamic Banks. *Borsa Istanbul Review*, 22(1), 113-121.
- SARIDOĞAN, H. Ö. (2020). Katılım Bankalarının Performansını Etkileyen Faktörler: Küresel Kriz Bağlamında Bir Dinamik Panel Veri Analizi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 148-167.
- TRUJİLLO-PONCE, A. (2013). What Determines The Profitability Of Banks? Evidence from Spain. *Accounting & Finance*, 53(2), 561-586.
- TUNALI, H. N., ve PEKÇOŐKUN, K. (2019). Geleneksel Bankalar ve Katılım Bankaları İçin Panel Veri Analizi: Türkiye Örneği. *Third Sector Social Economic Review*, 54(4), 1583-1601.
- Türkiye Emlak Katılım Faaliyet Raporu (TEKFR) (2019). <https://www.emlakkatilim.com.tr/assets/uploads/sozlesme-form/sozlesme/faaliyet-raporu.pdf> [Erişim tarihi: 12/06/2022]
- Vakıf Katılım Faaliyet Raporu (VKFR) (2016). <https://www.vakifkatilim.com.tr/documents/general-pdf/faaliyetraporu2015.pdf> [Erişim tarihi: 12/06/2022]
- YAHAYA, A., MAHAT, F., YAHYA, M. H., ve MATEMİLOLA, B. T. (2022). Liquidity Risk And Bank Financial Performance: An Application Of System GMM Approach. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 30(3), 312-334.
- YILMAZ, C., ve ÖZGÜR, E. (2021). Katılım Bankalarında Kârlılığa Etki Eden Faktörlerin Tespiti İçin Panel Veri Analizi Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (92), 1-20.
- Ziraat Katılım Faaliyet Raporu (ZKFR) (2015). <https://www.ziraatkatilim.com.tr/sites/default/files/inline-files/ZiraatKatilimFaaliyetRaporu2015.pdf> [Erişim tarihi: 12/06/2022]